

החינוך הגופני

מסויימים יכול להיות אפילו קיצוני ביותר. ייתכן שאברהם הוא ספורטאי טוב מאד ויזכה לתשומת-לב מרובה בזמן האימון, אך בשעות השיעור בבוקר, יגרום אברהם טרדות מרובות למורה על-ידי הפרעות ועל-ידי הבלטת חוסר-סבלנות וחוסר-סיפוק, מאחר ובשיעור להתעמלות יש להתחשב בחלשים. ובכן נשאלת השאלה: מאמן או מורה? במוסדותינו

התשובה לשאלה היא הסינתזה שבין השניים. וזאת הבעיה: ליצור סינתזה של מורה לחינוך גופני ומאמן, ליצור שילוב מוצלח של שני התפקידים, באופן שהאחד לא יתעלה על השני; לשלב את התפקידים כדי שהמורה יהיה גם מאמן בשעת השיעור לחינוך גופני והמאמן יהיה גם מורה ומחנך בשעת אימון-הנבחרת או פעולת-החוג. אין הדבר קל כל-כך כפי שהוא עשוי להיראות לרבים.

ברצוני להעלות בזה בעייה נוספת אשר נפגשתי בה בשנת-עבודתי הראשונה במוסדנו. אנו מבססים את לימודיו של הילד על העניין שהוא מוצא בלימודים, על מצפונו של הילד כלפי הלימודים ועל החדרת ההכרה בצורך להשכלה רוחנית וגופנית. אין אנו יוצרים מתח של מבחנים ואין אנו דוגלים בשיטת הענשים, אשר רובנו הגדול התנסה בהם בילדותו. מכאן שעל המורה להגיש את חומר-הלימוד כך, שהילד ימצא בו עניין רב וילמד ברצון. אחרת אין הוא לומד ואין לנו כל דרך להכריחו. הילדים ברובם הגדול הנם שמרנים ביותר וכוח-ההרגל חזק בקרבם. מבלי להיכנס לבעיות מקצועיות, הם מתרגלים לדרך עבודתו של מורה אשר עובד אתם מספר שנים ואשר יצליח להחדיר בילדים קווי-עבודה מסויים האפייני לאותו מורה. אז מתעוררת בעייתו של המורה המחליף, השונה באפיו מקודמו ועליו לשבור את המסורת ואת כוח-ההרגל בקרב תלמידיו רק על-ידי החדרת עניין לשיעוריו, רק על-ידי הגשת חומר — כך שהנער יבוא לשיעור ברצון ושהוא ימלא את דרישותיו של המורה אם לא ברצון כי אז לפחות מתוך הכרה בצורך הדבר. ובכן עמדה בפני השנה בעיית המסורת וההרגלים ואני מעריך שהדבר יימשך עוד כשנה או שנתיים עד שיתרגלו הילדים למורם החדש. במשך השנים הרבות שהמוסד קיים במשמר-העמק רבים היו המורים לספורט. המורים הראשונים עוד נהנו מכך שעוד לא קמה מסורת, אך הבאים אחריהם כבר עמדו בפני הבעיה וככל שיתרבו המורים תגבר הבעיה וירד ערכו של החינוך הגופני.

לפני שאסיים, עלי לציין בסיפוק רב את הקמת אתרי הספורט הגדולים המוקמים השנה ואשר יעמדו לרשותנו בשנת הלימודים הבאה. יש להודות לכך בעיקר למרצם הרב של חברינו, אשר השקיעו בריכוז העניינים הכלכליים והסידוריים ועדיין משקיעים את מיטב כוחם להקמת אולם-הספורט ולהתקנת מגרש-הספורט. אני, על כל פנים, מברך את עצמי על כך, שאזכה להיות הראשון להפעלת המיתקנים. אין לי כל ספק בכך, שגם האולם וגם המגרש יעזרו להעלאת ערכו של הספורט והחינוך הגופני בקרב התלמידים.

אין בדעתי במאמר זה לעמוד על כל בעיותיו ומגמותיו של החינוך הגופני. ספרים רבים כבר נכתבו על נושא זה. אך ישנן מספר בעיות ספציפיות למורה לחינוך גופני במסגרת שבה אנו חיים, בעיות אשר אינן תמיד עומדות בפני המורה בעיר או בפני מורה המלמד בבית-ספר בשעות-הבוקר, בעיות אשר עמדו ועומדות בפני כיום.

בעייה ראשונה נובעת מכך שילדינו נמצאים באותה מסגרת 24 שעות ביממה, כך שתפקידו של המורה אינו מסתיים בשעות-הצהריים עם הפסקת הלימודים, אלא עליו להמשיך בהפעלת ילדים גם מחוץ למסגרת הלימודים. ואם מדובר במורה לחינוך גופני, הרי שעליו לקיים את האימונים, החוגים, הכנת הנבחרות השונות, אירגון מפעלים וכו'. הבעיה אינה נובעת מתוספת שעות-העבודה; הבעיה נובעת מכך שאופי-העבודה אחר-הצהריים שונה לחלוטין מן העבודה בשעות-הלימודים ולכן על המורה לחינוך גופני למלא שני תפקידים בעת ובעונה אחת — (אמנם שניהם בשטח הספורט, אך בכל זאת שני התפקידים שונים לחלוטין). המורה הוא מורה בבוקר ומאמן אחר-הצהריים. דומני שלא תמיד מבחינים החברים בין המורה והמאמן. ילד בעיר לומד בבוקר בבית-הספר תחת השגחת המורה לחינוך גופני. אחר-הצהריים הולך הילד לאגודת-הספורט ושם הוא מודרך על-ידי המאמן. ואם מצפים מילד זה „להתקדמות ספורטיבית“, לשיפור הישגים ולהצבת שיאים, הרי זה כתוצאה מן האימון באגודת-הספורט.

המורה הוא בראש וראשונה מחנך. הוא דואג לעבודת כל הכיתה וחייב להקדיש תשומת-לב מרובה לחלשים בכיתה; להתקדמות בחומר הלימודי של הכיתה צריכה להיות מותאמת לחלשים ולמפגרים. מוטב שלמצטיינים יהיה „קצת“ משעמם ושהחלשים יפעלו, מאשר שלמצטיינים יהיה מעניין מאד והמפגרים ישבו בצד ויסתכלו. המורה אינו דואג אך ורק להישגים; הוא חייב לדאוג לעבודתה ולהפעלתה של כל הכיתה. (מבחינת הבריאות בדרך כלל חשוב הרבה יותר להפעיל את המפגרים בכיתה, שהשיעור הוא בשבילים ההזדמנות היחידה לפעולה גופנית מסוג זה ולכן כה חשוב במקרה זה תפקידו של המורה). המורה חייב לדאוג לרוח טובה, לחינוך ספורטיבי גם מבחינה רגשית; המורה צריך לחנך לסדר ולמשמעת.

כל הדברים הללו אינם חלים על המאמן. על כל פנים אין הם מטרותיו העיקריות. המאמן רואה לבגד עיניו את ההישגים היבשים, את ההתקדמות במטרים, את הנסיגה בשניות או את הנצחון במשחק. המאמן יכול להתמסר באימון זה לפלוני ובאימון הבא — לאחר. אין הוא רואה תמיד את הקבוצה בכללה אלא לעתים קרובות הוא רואה רק את היחידים.

והנה מופיע המורה לחינוך גופני במוסד, אשר בבוקר הוא מורה ואחר-הצהריים הוא מאמן. אחר-הצהריים הוא מקדיש את כל תשומת-לבו לאברהם ולמחרת בבוקר כמעט מתעלם ממנו. אחר-הצהריים יחסו של המורה אל אברהם שונה לחלוטין מיחסו אל אותו אברהם בבוקר. יחס שונה זה לגבי נערים

טל, ראובן ("רובקה", "רובלה")

בן יוסף ורות. נולד ביום כ"ו בתמוז תרצ"ב (30.7.1932) בברלין, בירת-גרמניה. אביו — מלחין נודע ומרצה במוסיקולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים; אמו המנוחה היתה הפיזיותרפיסטית בבית-הבראה צבאי בירושלים בימי מלחמת-הקוממיות. במלאת לראובן שלוש שנים מערך עלתה המשפחה לארץ והתיישבה בירושלים ושם גדל וחונך. מתחילה למד ראובן ב"בית-הילד" וסיים את לימודיו בו לאחר-מכן למד בבית-הספר התיכון אשר בבית-הכרם. אחרי שהותו באנגליה במשך שלוש שנים יחד עם אמו לשם לימודים חזר לארץ ופנה עם חבריו לסניף "הפועל" המקומי; וראובן, שבא ממולדת הכדורגל (אנגליה), לא ידע כלל את המשחק הכדורסל, זו הפעולה שהודגשה בקבוצת "הפועל", אך לא עברו אלא שבועות ספורים של אימון ולימוד והוא התבלט יותר מכל הקבוצה, עד כדי כך שגלקח לשחק לצד הבוגרים בקבוצת "הפועל". את עיקר- יכולתו גילה בשדה האתלטיקה הקלה. בשנת 1949 היה אלוף הנוער בריצה של 1500 מטר. בסתיו 1950 גויס לנח"ל יחד עם חבריו, בוגרי תנועת "השומר הצעיר" בירושלים, ושירת בבית-אלפא. אימוני-הצבא לא קגעו בכושרו והוא המשיך להופיע על מגרש-המשחקים כשחקן ומאמן קבוצת "הפועל" עפולה. לאחר סיום הטיروנות נקרא לצאת לקורס קצינים אך הדבר לא היה לפי רוחו כי עז היה רצונו להמשיך את שירותו במסגרת הכשרה מגויסת בנח"ל. בקיץ 1951 הצטרף ראובן לקיבוץ מגידו, ובקיבוץ, בצד עבודה חקלאית קשה וריכוז ענף המספוא, המשיך ראובן באימונים. פעולתו בשדה-הספורט העלתה על לבו מחשבה להמשיך ולהנחיל מכשרונותיו לדורות צעירים ממנו — ולאחר שנים של הצלחה כרכז של ענף חקלאי ביקש ראובן (בשנת 1958) את הקיבוץ להרשות לו לצאת לשם לימוד הוראת החינוך הגופני. מבוקשו זה ניתן לו והוא יצא ללמוד במדרשה במכון וינגייט. כשרונו ויכולתו עמדו לו במשימה זו ובהצטיינות סיים את לימודיו שם.

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

טוראי ראובן (רובקה) טל ז"ל

בן רות ויוסף

נולד בברלין

בתאריך כ"ו בתמוז תרצ"ב, 30/7/1932

התגורר בקיבוץ מגידו

התגייס בסתיו 1950

שרת בפיקוד העורף

נפל בעת מילוי תפקידו

בתאריך כ"ז באייר תשכ"ז, 6/6/1967

נקבר בבית העלמין (חלקה צבאית) מגידו

הותיר אחרינו אישה ושלושה ילדים

בן 35 בנפלו

קורות חיים

בן יוסף ורות. נולד ביום כ"ו בתמוז תרצ"ב (30.7.1932) בברלין. בירת גרמניה. אביו - מלחין נודע ומרצה במוסיקולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים; אמו המנוחה היתה הפיזיותרפיסטית בבית הבראה צבאי בירושלים בימי במלחמת הקוממיות. במלאת לראובן שלוש שנים בערך עלתה המשפחה לארץ והתיישבה בירושלים ושם גדל וחונך. מתחילה למד ראובן ב"בית הילד" וסיים את לימודיו בו לאחר מכן למד בבית הספר התיכון אשר בבית הכרם. אחרי שהותו באנגליה במשך שלוש שנים יחד עם אמו לשם לימודים חזר לארץ ופנה עם חבריו לסניף "הפועל" המקומי; וראובן שבא ממולדת הכדורגל (אנגליה), לא ידע כלל את המשחק כדורסל, זו הפעולה שהודגשה בקבוצת "הפועל", אך לא עברו אלא שבועות ספורים של אימון ולימוד והוא התבלט יותר מכל הקבוצה, עד כדי כך שנלקח לשחק לצד הבוגרים בקבוצת "הפועל". את עיקר יכולתו גילה בשדה האתלטיקה הקלה. בשנת 1949 היה אלוף הנוער בריצה של 1500 מטר. בסתיו 1950 גויס לנח"ל עם חבריו, בוגרי תנועת "השומר הצעיר" בירושלים, ושירת בבית אלפא. אימוני הצבא לא פגעו בכושרו והוא המשיך להופיע על מגרש המשחקים כשחקן ומאמן קבוצת "הפועל" עפולה. לאחר סיום הטירונות נקרא לצאת לקורס קצינים אך הדבר לא היה לפי רוחו כי עז היה רצונו להמשיך את שירותו במסגרת הכשרה מגויסת בנח"ל.

בקיץ 1951 הצטרף ראובן לקיבוץ מגידו, ובקיבוץ, בצד עבודה חקלאית קשה וריכוז ענף המספוא המשיך ראובן באימונים. פעולתו בשדה הספורט העלתה על לבו מחשבה להמשיך ולהנחיל מכשרונותיו לדורות צעירים ממנו - ולאחר שנים של הצלחה כרכז של ענף חקלאי ביקש ראובן (בשנת 1958) את הקיבוץ להרשות לו לצאת לשם לימוד הוראת החינוך הגופני.

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

מבוקשו זה ניתן לו והוא יצא ללמוד במדרשה במכון וינגייט. כשרונו ויכולתו עמדו לו במשימה זו ובהצטיינות סיים את לימודיו שם. מן היום ההוא ואילך נפתח דף חדש בחייו כמורה, מדריך ורע נאמן לחניכיו הצעירים.

מתחילה הורה באופן זמני במוסדות חינוך של הקיבוץ הארצי ולאחר מכן הורה בקביעות במוסד "שומריה" במשמר העמק. תלמידיו ראו בעבודתו את המדריך האידיאלי וחבריו שותפיו לעבודה ציינו לא אחת כי מיום כניסתו לעבודה זכה החינוך הגופני לעלייה. לא רק כמורה לספורט היה ראובן כי אם גם מחנך וחבר טוב, אשר הראה לחניכיו, שהיו לידידים אוהבים שלו, דרכים לפיתוח אישיותם ולרבים מהם אף הורה איך לבנות את עולמם. נעים הליכות היה וכל מעשיו נעשו בלבביות ובפשטות וברצון טוב לעזור, לתת יד לפתרון בעיות גם כשאלו לא היו קשורות במקצועו במישרין. אולם לעולם הספורט שלו "התגנבה" משיכתו למוסיקה; זה היה תחביב שירש מאביו. עוד בהיותו בקיבוץ מגידו היה מנצח על המקהלה שם וכשרונו המוסיקלי היה מורגש גם בהתעמלות, הרחוקה מן המוסיקה, כי היו בשיעוריו קצב, תנועה ותנופה. בן תרבות היה ובשנים האחרונות של חייו מילא תפקידים תרבותיים בקיבוץ, כגון: ניצוח על המקהלה, עיצוב החגים וכדומה. אך כנראה שהספורט ניצח את המוסיקה.

מדי פעם היה נקרא למילואים. השתתף במערכת סיני - ואף במלחמת ששת הימים נקרא לדגל, וביום השני לקרבותיה, הוא כ"ז באייר תשכ"ז (6.6.1967), נפל בתוך המחנה כתוצאה מהתפוצצות מטוס טופולוב. הניח אשה ו שלושה ילדים. הובא למנוחת עולמים בבית הקברות אשר במגידו. אחד מחברי הקיבוץ הקים יד לזכרו של ראובן שנעשתה משרידי המטוס שגרם למותו של ראובן וחבריו; היא נמצאת ליד בריכת השחייה של הקיבוץ. כיוון שראובן היה ממארגני הבריכה והמציל בה. אביו כתב יצירה מוסיקלית בשם "קינה על מות משה" מעין רקויאם המוקדש לראובן. מכון וינגייט הוציא חוברת לזכרו. קיבוץ מגידו הוציא חוברת מיוחדת הנושאת את שמו. בחוברת "53 מהם" לזכר נופלי הקיבוץ הארצי במלחמת ששת הימים הוקדש לו עמוד. בכרך ד' של "גילוי אש", ילקוט עזבונם של הבנים שנפלו במערכות ישראל, הובא מעזבונו.

(דף זה הוא חלק ממפעל ההנצחה הממלכתי "יזכור", שנערך ע"י משרד הביטחון)

מן היום ההוא ואילך נפתח דף חדש בחייו כמורה, מדריך ורע נאמן לחניכיו הצעירים. מתחילה הורה באופן זמני במוסדות חינוך של הקיבוץ הארצי ולאחר-מכן הורה בקביעות במוסד "שומריה" במשמרה-עמק. תלמידיו ראו בעבודתו את המדריך האידיאלי וחבריו-שותפיו לעבודה ציינו לא אחת כי מיום כניסתו לעבודה זכה החינוך הגופני לעלייה. לא רק מורה לספורט היה ראובן כי אם גם מחנך וחבר טוב, אשר הראה לחניכיו, שהיו לידידים אוהבים שלו, דרכים לפיתוח אישיותם ולרבים מהם אף הורה איך לבנות את עולמם. נעים-הליכות היה וכל מעשיו נעשו בלבביות ובפשטות וברצון טוב לעזור, לתת יד לפתרון בעיות גם כשאלו לא היו קשורות במקצועו במישרין. אולם לעולם-הספורט שלו "התגנבה" משיכתו למוסיקה; זה היה תחביב שירש מאביו. עוד בהיותו בקיבוץ מגידו היה מנצח על המקהלה שם וכשרונו המוסיקלי היה מורגש גם בהתעמלות, הרחוקה מן המוסיקה, כי היו בשיעוריו קצב, תנועה ותנופה. בן-תרבות היה ובשנים האחרונות של חייו מילא תפקידים תרבותיים בקיבוץ, כגון: ניצוח על המקהלה, עיצוב החגים וכדומה. אך כנראה שהספורט ניצח את המוסיקה. מדי פעם היה נקרא למילואים. השתתף במערכת-סיני — ואף במלחמת ששת הימים נקרא לדגל, וביום השני לקרבותיה, הוא כ"ז באייר תשכ"ז (6.6.1967), נפל בתוך המחנה כתוצאה מהתפוצצות מטוס טופולוב. הניח אשה ושלושה ילדים. הובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות אשר במגידו. אחד מחברי-הקיבוץ הקים יד לזכרו של ראובן שנעשתה משרידי המטוס שגרם למותו של ראובן וחבריו; היא נמצאת ליד בריכת-השחייה של הקיבוץ, כיון שראובן היה ממארגני הבריכה והמציל בה. אביו כתב יצירה מוסיקלית בשם "קינה על מות משה" מעין רקויאם המוקדש לראובן. מכון וינגייט הוציא חוברת לזכרו. קיבוץ מגידו הוציא חוברת מיוחדת הנושאת את שמו. בחוברת "53 מהם" לזכר נופלי הקיבוץ הארצי במלחמת ששת הימים הוקדש לו עמוד. בכרך ד' של "גילי אש", ילקוט עזבונם של הבנים שנפלו במערכות-ישראל, הובא מעזבונו.